

MARIA COSNICEANU – REMARCABIL CERCEȚĂTOR AL ONOMASTICII ROMÂNEȘTI

Onomastica este o disciplină lingvistică relativ nouă. Ea și-a conturat sarcinile, și-a determinat obiectul de studiu și și-a precizat metodele de cercetare prin anii '50-'60 ai secolului trecut. Atunci au apărut primele centre de onomastică în Franța, Anglia, România, Polonia, Bulgaria etc. Pe lângă unele instituții de cercetări științifice au luat ființă societăți naționale de onomastică, au fost create primele colective de cercetători onomasticieni (sectoare, laboratoare), rând pe rând au început să apară cele dintâi reviste de specialitate: *Revue Internationale d'Onomastique* (Franța), *Names* (Anglia), *Onomastika* (Polonia) etc.

Toponimia și antroponimia românească pătrunsese deja în circuitul internațional al științei onomastice prin lucrările cercetătorilor consacrați I. Iordan, N. Drăganu, Șt. Pașca, Em. Petrovici ș.a.

Întâmplarea a făcut ca onomasticienii basarabeni să se lanseze în perioada imediat următoare, mai întâi, prin articole de ziar, apoi și prin studii și articole publicate în reviste științifice, prin rapoarte și comunicări prezentate la conferințe și simpozioane.

Maria Cosniceanu a venit în onomastică să cultive câmpurile antroponimiei românești din spațiul basarabean. A debutat în presa timpului cu articole de propagare a științei onomastice, abordând la început probleme de corectitudine a numelor proprii de persoane. Mai târziu, în reviste și culegeri, publică lucrări de teorie onomastică, articole privind diversele particularități ale antroponimiconului autohton: lexico-semantice, gramaticale, derivaționale etc.

Dat fiind faptul că în acea perioadă antroponimia din spațiul nostru era supusă unor necruțătoare intervenții din exterior, prin impunerea unor forme denaturate și a unor formule de nominație personală inadecvate, străine tradițiilor onomastice românești (ne referim la triada onimică de factură rusă – prenume, patronimic, nume de familie: *Anatolii Mircevici Rotari, Fiocla Silvieвна Cojuhari*), specialiștii s-au văzut obligați să elaboreze un prim îndreptar antroponimic de *Nume de persoane* (Chișinău, 1964, autori A. Eremia și M. Cosniceanu), care, completat și îmbunătățit, a apărut încă în două ediții (1968 și 1974). Acel prim îndreptar, după cum s-a menționat în presă, a avut „un rol covârșitor la menținerea și perpetuarea prenumelor și a numelor de familie autohtone, precum și la promovarea formelor corecte ale acestora, în condițiile în care influența nefastă a limbii ruse părea a fi nestăvilă în acest domeniu” (Vlad Pohilă, în *Calendar Național*, 2005, p. 37). Editarea aceluia îndreptar a fost, de bună seamă, o adevărată izbândă în condițiile sociale de atunci.

În 1991 dna M. Cosniceanu publică *Dicționarul de prenume și nume de familie*, apărut de asemenea în trei ediții (1991, 1993, 1999), lucrare care a servit ca îndrumar normativ în activitatea funcționarilor oficiilor stării civile, lucrătorilor instituțiilor de tehnologii informaționale, cadrelor didactice, jurnaliștilor și, bineînțeles, părinților.

Materialul antroponimic a fost colectat de cercetătoare din diferite surse de prim ordin: documente istorice, materiale de arhivă, calendare bisericești, registre agricole, literatură artistică, opere folclorice, publicații periodice etc.

Sunt de menționat studiile care au pus în evidență specificul numelor proprii, în comparație cu numele comune, în plan etimologic, lexical-semantic, gramatical, structural-derivațional. Aceste aspecte și probleme au fost abordate cu precădere în monografia *Studiu asupra numelor de persoane* (Chișinău, 1973, 216 p.), precum și într-o serie de articole de revistă și culegeri colective. Le amintim aici doar pe unele: *Originea numelor de familie* // LLM, 1969, nr. 1; *Problema articolului la antroponime* // LLM, 1967, nr.1; *Derivarea semantică – procedeu de formare a antroponimelor din apelative și a apelativelor din antroponime* // LLM, 1977, nr. 3; *Antroponime formate prin conversie* // LLM, 1979, nr. 2; *Nume de familie cu și fără -u final* // RLȘL, 1995, nr. 3.

Contribuții substanțiale la studiul numelor proprii de persoane aduc și alte lucrări publicate: *Funcțiile stilistice ale numelor proprii în comediile lui V. Alecsandri* // LLM, 1962, nr. 1; *Interacțiunea dintre elementele slave și cele românești în antroponimie* // 1982, nr. 1 și 2; *Funcțiile sociale ale numelor de persoane* // LLM, 1989, nr. 3.

Era necesar pe atunci de a publica lucrări și în limba rusă, cu scopul de a propaga și pe alte meridiane rezultatele cercetărilor de onomastică de la noi și, nu în ultimul rând, de a-i face atenți pe conlocuitorii noștri de altă limbă asupra problemelor ce îi priveau și pe ei într-un fel. În acest scop autoarea publică articolele: *Антропонимы в социально-культурном контексте* // Ономастика – 1. Имя и культура, М., 1993; *Источники пополнения молдавской антропонимии* // Антропонимика, М., 1970; *Интерференция в антропонимии* // Проблемы двуязычия и многоязычия, М., 1972.

În scop de popularizare a științei onomastice și a unor rezultate obținute în acest domeniu de cercetare, M. Cosniceanu lansează broșurile *În lumea numelor* (Chișinău, 1981, 124 p.) și *Reflexii asupra numelor* (Chișinău, 1986, 108 p.). Mai multe articole de propagare a normelor ortografice în antroponimie văd lumina tiparului în seria editorială *Cultivarea limbii* (în anii 1960-1970).

Între anii 1994-2000, în calitate de coautor și membru al colegiului de redacție, M. Cosniceanu a participat la Proiectul internațional *PatRom – Patronimica Romanica*, un dicționar istoric de antroponimie romanică, din care au văzut lumina tiparului primele două volume (Tübingen, 1997 și 2004). Studiul tratează sub diferite aspecte sistemul antroponimic național, acesta constituind o parte componentă a patrimoniului cultural internațional.

De o înaltă apreciere s-au bucurat edițiile *Dicționar de prenume* (Chișinău, 2006, 144 p.) și *Nume de familie* (vol. I, Chișinău, 2004, 216 p.). Volumul II, recent apărut, este o continuare a acestui studiu.

Sunt de adăugat la toate aceste apariții editoriale referatele și comunicările prezentate în cadrul forurilor științifice naționale și internaționale din prestigioasele centre de lingvistică din Bulgaria (1972), Polonia (1978), Germania (1984), Moscova (1976), București (1994), Cluj-Napoca (1990, 1993, 1996). Cercetătoarea desfășoară o amplă activitate de popularizare a științei onomastice prin emisiunile permanente la radio și televiziune (*Grai matern, În lumea cuvintelor* etc.), prin rubricile de autor susținute în paginile revistelor și ziarelor (*Literatura și arta, Făclia, Femeia Moldovei, Timpul, Natura* etc.).

Pe tărâm onomastic M. Cosniceanu a cucerit mai multe înălțimi, în activitatea sa avându-l ca profesor și permanent îndrumător pe regretatul acad. Nicolae Corlăteanu. Mai multe piscuri se întrezăresc în depărtare. Colegii și prietenii îi doresc curaj și eforturi sporite ca să le cucerească.

Mulți ani înainte, cu sănătate și visuri împlinite!

ANATOL EREMIA,
LILIANA STEGĂRESCU
Institutul de Filologie al AȘM
(Chișinău)